

Lukáš Berný

KDE SE PIVO PIJE

legendární
pražské
hospody

- ✦ U Pinkasů
- ✦ Demínka
- ✦ Choděrova restaurace
- ✦ Balbínka

Kde se pivo pije: legendární pražské hospody

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Lukáš Berný

Kde se pivo pije: legendární pražské hospody – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

**KDE SE
PIVO
PIJE**

Chcete, aby příběh této skvělé knihy pokračoval i potom,
co ji dočtete? Tak ji pusťte dál do světa! Vše potřebné
se dozvíte na **www.restorio.cz**.

Albatros Media podporuje udržitelný rozvoj, který vrací použitým věcem smysl.
On-line antikvariát Restorio vaše knihy odkoupí a zaplatí vám ihned – nečekáte,
až se prodají. Získané peníze si můžete nechat, nebo si vyberete charitu, kterou
jimi podpoříte. V tom případě navýší Restorio částku o 20 %.

KDE SE PIVO PIJE

- ✚ U Pinkasů
- ✚ Demínka
- ✚ Choděrova restaurace
- ✚ Balbínka

Lukáš Berný

Formanská jízda, 1967
foto: Archiv společnosti
Plzeňský Prazdroj

HOSTINEC COBY VELKOLEPÉ JEVIŠTĚ ČESKÝCH DĚJIN

Vynález piva, tedy nápoje, u kterého lze sedět dlouhé hodiny a „vést řeči“ bez toho, že by člověk břinknul čelem o stůl a usnul zmožen přívalem v pálenice obsaženého alkoholu, či propadal exaltovaným vášním, které dovede svým ohněm probudit víno, jako by byl dán do vínku všemu schůzování, spolkaření a vůbec „dělání politiky“. I to je totiž ze své podstaty zdlouhavé a nekonečné, respektive končí vždy až se zavírací hodinou. Nikdy dříve.

Právě to je nepochybně jeden z důvodů, proč je hospoda, coby instituce k mnohahodinovému popíjení piva a „vedení řeči“ určená, tak úzce spojená s naší národní existencí. Nebývalou roli sehrála při obnově české pospolitosti od konce 18. století (tedy v procesu, který označujeme jako národní obrození) a posléze i v dobách neobyčejného kulturního, ekonomického a politického rozmachu v závěrečných dekádách století devatenáctého, kdy tisíce spolků, stolních společností, či politických klubů ustavilo v českých zemích moderní občanskou společnost.

Na počátku to ovšem byly veskrze pragmatické příčiny, proč se první vlastenci scházeli právě v hospodě. „Ekonomicky slabá česká společnost prostě nemohla najít jiná společenská střediska než právě početné restaurace, hostince, pivnice, sklípky, krčmy a kafírny. Český literát stěží mohl své přátele přijímat ve svém bytě, který obvykle představovala jediná místnost, a pro pohostění by stejně museli posílat do nejbližšího pohostinského zařízení“, upozorňuje ve svém eseji *Pivo jako konstitutivní prvek vlastenecké ideologie* (1997) historik Jiří Rak.

Záhy však tento racionální důvod, jakoli nadále významný, ustupuje do pozadí. Stává se pouhou premisou, praktickým východiskem. A pití piva v hostincích, tedy v pospolitě společnosti (osamocené popíjení lahviček u televize či na chalupách obrozenci ještě, díky bohu, neznali) je vnímáno jako ryzí projev vlastenectví. Jako chvályhodná demonstrace češství.

Ano, takové pití piva je jen o málo méně významným atributem národní příslušnosti než samo užívání českého jazyka (na podobně vášnivě posedávání v hostincích a pití piva Němci je nahlíženo s žárlivou nevraživostí a nedůvěrou). Občas se dokonce zdá, že jedno bez druhého nemůže existovat. A je nasnadě, že český jazyk není záhodno během popíjení používat jen k mluvení, ale též ke zpěvu.

Lékař, spisovatel a organizátor národního života Josef Bojislav Pichl (1813–1888) tak vzpomíná, jak „údové měšťanských společností“, kteří se večer co večer scházeli v hostinci u sklenice piva, „mívali ve zvyku... občas do jiných hospodských místností výlety činiti a zpíváním vlasteneckých písní národních uvědomění tam budit.“

Hospoda se tak podle Jiřího Raka stává „místem vlasteneckého apoštolátu“. Věru, krásně řečeno!

Písňový repertoár, jenž mají tito hospodští misionáři češství k dispozici, je přitom vskutku široký a pivo coby atribut pravého vlastenectví se v něm stále znovu opakuje. Po letech shromáždí sběratel lidové slovesnosti Dr. Čeněk Zíbrt toto národní bohatství v dnes již zapomenutém sborníku *Pivo v písních národních a zlidovělých* (Praha, 1909).

V nejednom případě mají texty zde obsažené charakter morálního apelu: „Kdo chce Čechem býti, má po česku pít“ a je jen přirozené, že z naplnění takto vytyčeného imperativu vyvozují bez výjimky blahodárné důsledky: „Češi, když se napijou, ha, jak statně bojují“, aby nakonec vyústily do specifické představy výhradně českého ráje: „České děvče míti, české pivo pít, hoj! Radosti takové, mají jenom Čechové.“

Řeč je podle dalšího z historiků Vladimíra Macury (*Hospoda v české vlastenecké kultuře*, 1997) o době, kdy „užívání českého jazyka jako jazyka veřejného... naráželo na každém kroku na problémy etiketní, spojovala se s ním představa ‚snížené‘, neformální komunikace, takže oslovení neznámého v češtině na ulici nebo jiném veřejném prostoru mohlo být považováno za hrubou urážku nebo přinejmenším za signál nekulturnosti, sociální podřazenosti mluvčího.“

Hospoda tak byla fakticky jediným veřejným místem, kde bylo možné bez zábran a obav z porušení společenských konvencí mluvit sebevědomě česky (pro ilustraci dodejme, že první český bál s ryze českými pozvánkami, plakáty a programem se konal ve staroměstském Konviktu až v únoru roku 1840).

Všechn český společenský život se tak dlouho soustřeďoval a odehrával takřka výhradně v hospodě. Narážíme-li ve vzpomínkách a zápiscích pražských obrozenců na pojem kavárna, je třeba říci, že i takový podnik bychom dnes ve většině případů označili s klidným svědomím za hospodu. V restaurační hierarchii šlo nejednou o pouhou nálevnu, která nemohla dobře vedenému hostinci konkurovat. Dvojnásob to platilo v případě tzv. nočních kaváren.

Český básník, prozaik a dramatik Vítězslav Hálek (1835–1874) ve svém fejetonu *O našem životě společenském* píše: „Na hostince svezly se všechny praménky u nás, a kdo nechodí do hostince, ten u nás již ani neexistuje. Přestat chodit do hostince a dát se odvést do Volšan u nás úplně jedno jest“.

Je jen přirozené, že pití piva bylo v takové konstelaci spojováno s těmi nejlepšími

českými vlastnostmi, alespoň tak, jak je vlastenci po několikeré sklenici (snad tedy poněkud nekriticky) viděli. Oblíbené byly zejména odkazy na blíže nespecifikovanou věrnost („Na zdraví věrných Čechů – Sklenku na ústa si dej, Až na dno ji vysrkej!“), veselost a dobrosrdečnost („Kdo chce vesel býti, musí notně pít“) a již zmíněnou chabrost, jež stála u zrodu nejslavnějších epoch českých dějin, přičemž pivo zde nabývá moci takřka univerzální transfuzní látky („Kdo svou krev vylívá, ať jí zas dolívá“).

Odtud je už jen krok k propojení českého pijáctví piva s husitskou tematikou, jež je nadále obsažena nejen ve jménech hostinců (zde zmiňme alespoň název žižkovské hospody U Božích bojovníků probouzející představu apokalyptického zápasu za pravdu a dobro, jenž se uvnitř večer co večer odehrává), ale též ve vnitřní výzdobě, kde se nejednou nad hlavami hostů skvěly zavěšené sudlice, husitské cepy a palcáty, jež ovšem pro nejednoho vlastence představovaly (po obzvlášť vydařené konzumaci) poněkud nebezpečnou výzvu.

Pravda, občas se tato apologetika, či snění o velké národní minulosti zkrápěné pivem, poněkud zvrhly. Po otevření hostince U České udatnosti nedaleko Strahovské brány na hradčanském Pohořelci, v jejímž vývěsním štítě byli vymalováni, jak jinak, husitští bojovníci, došlo k hromadné rvačce přítomných českých hostů, protože byl zamýšlený název hostince rakouskými úřady zakázán.

Postupme však od dob, kdy čeština ve veřejném prostoru zněla tak řídce a praví vlastenci obráželi hostince ve svém okolí, aby pitím piva a zpěvem hospodských písní („Kde se píseň česká zpívá, dobrým pivem krk prolívá“) šířili národní myšlenku.

Obnovení ústavního pořádku v šedesátých letech 19. století zastihuje českou společnost v rozpoložení dostihového koně jen obtížně zadržovaného ve startovacích boxech. Zdaleka přitom netouží jen po pivu a posezení v hostinci (pokud si lze takovou situaci v případě přítmí ke koni vůbec představit), jak by mohli škarohlídi na

základě předchozích odstavců konstatovat (zde přiznejme, že omezení českého národního života na hospodu, hostinec je od počátku nejen oslavováno, ale také kritizováno jako důkaz malosti českých poměrů, kriticky ostatně zamýšlel své věty i výše citovaný básník Hálek).

Jakmile získává prostor, kůň–vlastenec vyrazí vpřed.

Český národ zažije v následujících dekadách rozmach, jenž nemá dodnes obdoby. Jeho symbolem se stane v roce 1881 otevření monumentální budovy Národního divadla. Následuje Rudolfinum (1881). Národní muzeum (1891). Budova Uměleckoprůmyslového muzea (1900). Na jaře roku 1881 je ustavena výnosem císaře Františka Josefa I. samostatná Karlo–Ferdinandova univerzita s výhradně českým vyučovacím jazykem. Na okrajích historické Prahy rostou celá města: Karlín, Bubeneč, Libeň, Královské Vinohrady.

Spolky a stolní společnosti, ale třeba i mariášové kroužky hrdě usazené v hostincích jdou do tisíců. Nyní již nešíří český jazyk (ten je dávno samozřejmostí), ale – nepochybně i s vidinou vlastního sebezdokonalení – usilují o povznesení národa v oblasti sociální, kulturní a etické. Obzvlášť oblíbené jsou vánoční sbírky pro chudé děti, příspěvky Ústřední matici školské na podporu menšinového českého školství v krajích s německou většinou, příspěvky spolku Komenský ve Vídni, později se vybírá na pomník Jana Husa, Františka Palackého i Karla Hynka Máchy.

V názvech těchto stolních společností nalézáme nejednou sympatický humor a sebeironii (U Ježíška ve Spálené ulici zasedá stolní společnost Mrákota, U Kuklů Čamrda, U Horů v Podolí Brouk, v Karlíně najdeme Klub vzorných paniců Kanafas). Zprávy o darech jednotlivých stolních společností otiskuje pravidelně český tisk a jejich členy očividně těší, když spatří jméno své pospolitosti v novinách.

Pravým vyvrcholením těchto vlastenecky motivovaných počínů se stane v roce 1886 zakoupení dvaadvacet metrů dlouhé, více

než čtyři tuny těžké kostry plejtváka myšoka pro Národní muzeum. Členové stolní společnosti Jour fix, jež se schází každé pondělí v plzeňské pivnici Jana Gebauera v ulici Na Perštýně, za ni zaplatí muzeu v norském Bergenu obrovskou částku 2 500 zlatých a my máme dodnes při návštěvě Národního muzea co obdivovat.

Hospoda je v této době vpravdě velkolepým jevištěm českého společenského života v jeho obrovské sociální i názorové pestrosti. Vstupuje tak do dvacátého století, v němž je její instituce podrobena nejedné brutální zkoušce. Vzdoruje režimům, jejich špiclům i podměrečnému pivu, ale obstojí.

Odkrývání historie hostinců, tedy událostí, jež se před výčepním pultem i za ním odehrály, míří při významu této instituce, jak zde byla ve zkratce a jistě nedokonale popsána, k hlubšímu či strukturovanějšímu pochopení moderních českých dějin. Právě tak je třeba knihu Lukáše Berného číst. V tom je výjimečný autorův přínos. A za to mu patří dík.

Dan Hrubý

Autor knižního cyklu *Pražské příběhy*

Kresba posledního hosta z památníku hostince U Pinkasů (1936)

KAPITOLA PRVNÍ

DEMÍNKA

Roku 1886 poprvé otevřel restaurátér Josef Ignác Demin¹ dveře své kavárny ve zbrusu novém vinohradském domě na rohu Škrétovy a Anglické (tehdy Palackého ulice). Jistě se našli rozhořčení mladočeši, kteří mu vyčítali, že právě zde. Vždyť na místě novostavby ještě před pár lety stával jejich vlastní stánek umělecké múzy, divadlo, v němž se uváděly premiéry děl Mistrů Stroupežnického či Vrchlického. Diváci zde mimo jiné poprvé viděli a slyšeli opery jako *Dimitríj* od Antonína Dvořáka nebo *Tajemství* od Bedřicha Smetany. Zároveň nemohl v 80. letech 19. století nikdo tušit, že zde vzniká fenomén, kavárna a restaurace, která svého zakladatele přežije o desítky let (a kdo ví, možná nakonec o stovky), přičemž stále ponese jeho jméno. Její život bude několikrát viset na vlásku, dvakrát bude zcela zrušena a vyklizena, ale pokaždé povstane z popela. Za místní stoly usedne tolik zajímavých osobností uměleckého, politického, ale i toho v historické stopě opomíjeného běžného života, že by to samo o sobě vydalo na knihy. Dejme na úvod slovo alespoň jednomu z nich.

„Taková kavárna, jako je *Stará Demínka* nebo *Pařížská*, vejde-li tam člověk, který hledá samotu, překvapí stejným účinkem jako neživější pražské ulice za nedostatečného osvětlení, jaké předepisují letecká cvičení. Vše couvá o několik kroků nazpět do minulosti,“ vzpomíná Vítězslav Nezval ve svém *Pražském chodci* (1938)

a pokračuje: „Ostatně přijde již brzy čas, kdy budou zcela zapomenuty pověstné Brunnerovy karikatury milostných výjevů, kolující v sešitech z ruky do ruky hostů, které uznal vrchní číšník za hodny své důvěry. Když čtu povídky Jaroslava Haška, vrátím se v duchu do těchto kaváren, jejichž poslední mohykáni, poněkud zesmutnělí odchodem těch, kdož tvořili jejich slávu, udrželi si přes odváta křídla let důvěrně, poněkud zatuchlé ovzduší humoru anarchistů. (...) *Stará Demínka*, *Pařížská* kavárna a *Tůmovka* vzbudily ve mně, když jsem do nich tak nenadále vkročil, iluzi, že čas neletí, že jsem nezestárnul, že je Jiří Wolker živ, že Praha nepropadá tomu povšechně internacionálnímu vzhledu, jejíž mají její nové kavárny, že je mír, že mluvit o válce je nesmyslem, šílenstvím, že se začíná v Praze teprv žít.“

Pojďme otevřít historický příběh Deminovy velkokavárny a restaurace, zkrátka slavné Demínky.

Bratři z Podještědí

Jen těžko si představit, že dnešní Vinohrady, kde je s výjimkou několika parků využit a zastavěn každý metr pozemku, byly dlouhá staletí zcela neobydlené. Mělo to své logické důvody, mimo jiné zákaz stavět domy v blízkosti městských hradeb, které dnes zhruba kopíruje Sokolská ulice. V případě válečného obléhání města potřebovali

Národní listy,
19. března 1887

¹ V našem textu dodržujeme přepis Josefova jména krátce Demin, jak jej sám nechával otiskovat (ač se vyslovovalo dlouze a kupříkladu i sama Josefova choť se podepisovala Demínová), zatímco dnes již zažité označení Demínka píšeme dle současné výslovnosti dlouze.

mít vojáci přehled. Ze stejných důvodů také zkrachovalo dlouholeté využívání této oblasti, které jí dalo i název – zakládání vinic a pěstování vína. Rozsáhlé vinohrady zde kázal založit již císař Karel IV., ale přes některá zlatá období opakovaně utrpěly zkázu vždy ze stejného důvodu: zdecimovala je vojska, která přitáhla ku Praze.

*Deminova restaurace Belle-vue
(foto: František Fridrich)*

Teprve na přelomu 18. a 19. století tady začínají vyrůstat první usedlosti, letohrádky, samoty, obklopují je upravované parky a zahrady. Pražané z hradeb zakouřeného města vycházejí do zeleně stále častěji, nakonec význam dlouholetého opevnění padne a roku 1866 město rozhodne o jeho postupném zbourání. To už Královské Vinohrady existují, vzniknou guberniálním nařízením roku 1849 a původně je jejich územní rozsah podstatně větší. V roce 1875 se oddělí severní část, čímž vznikne budoucí Žižkov. Od roku 1879 jsou pak Královské Vinohrady povýšeny na město. Tehdy se již rozběhla přímo masová zástavba kdysi zelených vinic, a to postupně od někdejší Žitné brány, která stávala v místech dnešní křižovatky Legerovy a Žitné ulice, a Koňské brány na místě současného Národního muzea. Za centrum Vinohrad bylo naplánováno náměstí Míru, tehdy Purkyňovo. Kroužíme tedy kolem oblasti, kde už brzy vyroste dům s kavárnou a restaurací Demínka...

Pokud se přesuneme do druhé poloviny 19. století a ponoříme se do kavárenského či obecně restaurátorského místopisu Prahy a jejího okolí, objevuje se nám název podniku pana Demina tu zde, tu onde. Deníky zvou na počátku 60. let na salonní hudbu do kavárny Deminovy s takovou samozřejmostí, že ani neuvádí, kde leží. Takřka jistě je ale myšlen reprezentativní podnik na rohu Palackého a Vodičkovy ulice čp. 715, kde kavárenský provoz fungoval dlouhá léta. Nicméně odtud Demin přenesl podnik na jaře roku 1864, a to do nové vinohradské secesní vily Belle-vue (Krásná vyhlídka), kterou navrhl architekt Karel Horák v bezprostředním sousedství Nuselských schodů s čp. 108. Slavný fotograf František Fridrich právě tady pořídil jednu z nejstarších fotografií zahradní restaurace. Zda je muž u stolku v centru snímku sám pan Demin, nebo jen některý z hostů, se můžeme pouze dohadovat. Je však více než pravděpodobné, že v době, kdy bylo focení sváteční záležitostí, se hrdý majitel své restaurace na reklamní fotografii skutečně nechal zvěčnit.

*Muž v buřince je pravděpodobně
Antonín Demin, starší bratr zakladatele
Demínky (foto: František Fridrich)*

Ovšem ani v Belle-vue nezůstal Demin dlouho. Již roku 1875 čteme, že francouzský větroplavec Henri Beudet podnikl v Rajské zahradě na budoucím Žižkově ukázkový let balonem vlastní konstrukce, přičemž velkolepou slavnost u této příležitosti na stejném místě ve své zahradní restauraci uspořádal pan Demin. Součástí oslavy

byl i nádherný ohňostroj a velký koncert hostující kapely pluku vévody nassavského. Právě Deminova léta provozu v Rajské zahradě připomíná po letech i dramatik Jaroslav Rudloff ve svém publicistickém seriálu *Trocha historie a trocha kroniky o lidech a událostech* (1933). A současně poukazuje na to, že v místech pozdější a nám již dobře známé kavárny stávalo provizorní, ale velmi populární Nové české divadlo. Pobočná scéna budovaného Národního divadla pojala úctyhodné tři tisícovky (i více) diváků. Jenomže dřevěná budova stála na pronajatém pozemku a termín její existence byl dopředu daný – když čas vypršel, majitelé se rozhodli bourat a vzápětí stavět výnosnější činžovní domy. Slavné múzy se odsud stěhovaly na nábřeží naproti kavárně Slavii, jak bylo již dříve vymyšleno.

Nit spojitosti mezi všemi zmíněnými podniky a „naší“ Demínkou tady je, ovšem hned v počátku tohoto putování musíme poukázat na dosud takřka neznámý fakt – že totiž v Praze žili a pracovali hned dva kavárníci a hostinští Deminové. A nejednalo se o náhodu, byli to bratři. Oba se narodili v Rynolticích v Podještědí, první Antonín roku 1838, jeho mladší bratr Josef Ignác, který nás bude zajímat více, 12. června 1851. Z jednoduchých počtů odvodíme, že první léta provozu pražské Demínky jsou jasně spojena se starším bratrem Antonínem, Josef byl ještě dítě.

Před založením své kavárny pracoval Josef Demin jako vrchní číšník v restauraci u dnešního Masarykova nádraží

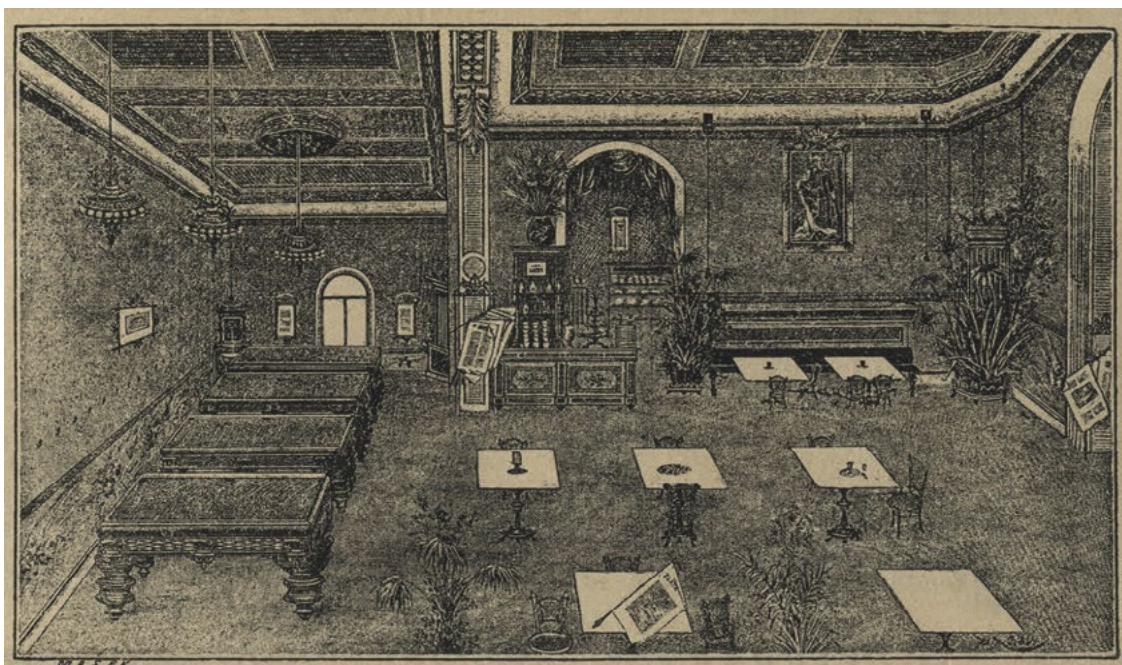
Antonín skutečně postupně provozoval všechny výše zmíněné podniky. Kdy se jeho o třináct let mladší bratr Josef do práce zapojil, nevíme. Noticka z léta 1875 věnovaná nešťastnému skonu jeho osmnáctiměsíční dcery Marie o něm již mluví jako o hostinském, o rok později zase děkují hostinskému J. Deminovi členky žižkovského ženského spolku Vlasta za propůjčení míst k dětským zábavám v restauraci v Rajské zahradě. Není tedy vyloučené, že bratrův podnik převzal nebo vedl (může však také jít o tiskovou chybu). Nezdá se, že by starší Antonín živnost opustil, ještě roku 1881 jej spolek pražských sklepníků eviduje ve svých řadách.

Dle všeho někdy v mladém věku také Josef Ignác vyrazil „na zkušenou“ do světa. Pravděpodobně odjel do Vídně a následně dál. V jeho nekrologu z roku 1897 mimo jiné čteme: „Pobyt před tím v předních hotelích v cizozemsku, zvláště v Londýně, otevřel rozsáhlou kavárnu v Palackého třídě na Královských Vinohradech v domě architektů pp. Horáka a Troníčka a obratným řízením živnosti této záhy vytvořil kavárnu dostaveníčkem četného obecenstva nejen vinohradského, ale i pražského.“

Zkušenosti tedy neskýpal jen v bratrových podnicích. Víme však jistě, že vlastní kavárnu nezakládal hned po návratu ze zahraničí. Než ji otevřel, pracoval jako vrchní číšník v reprezentativní restauraci Státní dráhy u dnešního Masarykova nádraží nebo též ještě v hotelu U Černého koně Na Příkopě (tehdy se říkalo Příkopí), kde se ubytovávala skutečná evropská smetánka a zajímavé osobnosti, jako Ludwig van Beethoven, Richard Wagner, Fryderyk Chopin nebo členové vládnoucí habsbursko-lotrinské dynastie.

Nejvkusnější kavárna

Tím už se dostáváme *in medias res*. Vinohradský dům s čp. 386, který je dílem architekta Jana Troníčka (odtud iniciály JT ve štítu domu), byl na místě zbořeného divadla dokončen v roce 1886. S návrhy pomáhal

Vzácný pohled do interiéru Demínky po jejím otevření (Paleček, 22. července 1887)

další známý architekt, již jednou zmiňovaný Karel Horák, jenž je podepsaný i pod mnoha dalšími vinohradskými domy. A při stavbě se zaučoval také později významný stavitel Edvard Sochor.

V novorenesančně–manýristickém domě se s kavárenským provozem od začátku počítalo. V neděli 14. listopadu 1886 proto Josef Ignác Demin mohl otevřít nový podnik, jenž měl dvě části, každou se samostatným vchodem: kavárnu a pilsenskou restauraci. Přenechme prostor kouzelnému dobovému jazyku samotného pana majitele, jak podobu kavárny popisuje v inzertním oddělení Národních či Humoristických listů: „*Jest zařízena co nejvkusněji a dle požadavků nejnovější doby. Jest opatřena velkým výběrem domácích i cizozemských časopisů, čítá několik kulečnicků a má příjemné herny. Maje dlouholeté zkušenosti, vynasnažím se, abych p. t. pány hosty vždy co nejlépe a nejrychleji obsloužil a prosím o hojnou návštěvu.*“ A dále zval do hostince zařízeného ve staročeském slohu: „*V tomtěž domě zařídil níže psaný novou pilsenskou pivnici, kde jen pravým pilsenským pivem z měšťanského pivovaru a přímo od čepu*

poslouženo bude. Rovněž bude lze tam dostat snídaně masité po 15 krejcarech, pak jídla a večer dle jídelního lístku, jakož i veškerá tu i cizozemská vína. V důvěře, že tento můj podnik hojnou přízní ctěného p. t. obecnstva se nemine, zvu uctivě k laskavé návštěvě. V úctě oddaný J. Demin.“

Doplňme, že večere měla jednotnou cenu 25 krejcarů bez ohledu na to, jaké jídlo si host vybral, a pivo stálo 11 krejcarů. Základní chmelovinou bylo již tehdy pilsenské, nicméně hostinský k němu přikupoval i další značky, např. devatenáctistupňového pardubického portera nebo pivo mnichovského typu zvané augustinské. Otevírací doba od páté ranní hodiny do druhé noční – a po celou dobu s otevřenou kuchyní – to byla i ve své době neobyčejná služba. Demin navíc zval studenty na zvýhodněné večere a spolky do soukromých místností, přičemž zdůrazňoval, že jsou prostory vodními ventilacemi opatřeny a herny „*kouře prosty*“. Postaral se o to prvotřídní Jankův Austria–Ventilátor. „*Úloha jeho je dvojí: vypuzuje jednak zkažený vzduch, kouř, prach atd. náležitě a rychle, přivádí pak současně čerstvý vzduch, vodou dříve zbavený všech*

nečistot a škodlivých miasmů,“ jak uvádí list Praha roku 1891.

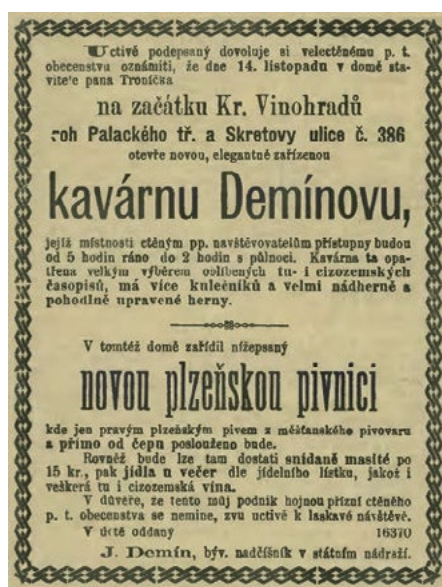
Máme i několik zpráv o tom, jak vypadal interiér kavárny. Zdi mimo jiné zdobily obrazy šumavské krajiny od malířů Skály (či Skaly) a Hofbauera. Zatímco Skálů a Skalů působilo současně hned několik, druhým jmenovaným bezesporu bude Arnošt Hofbauer, významný akademický malíř (a později profesor na Vysoké škole uměleckoprůmyslové). Kulečníků značky Stočes & Vogel zde stálo pět, a pokud host dal přednost raději listování ve všemožných novinách či časopisech, měl skutečně bohatý výběr, a to nejen českých, ale též zahraničních tiskovin – Josef Demin jich nabízel zprvu dvě stovky, později navýšil počet ještě o dalších třicet. Dobovou atrakcí se stal telefon, který restaurace nabízela k „volnému použití“ pro všechny hosty. Ale mnoho míst, kam mohli po Praze zavolat, vskutku nebylo. Vždyť i číslo Demínky bylo velmi nízké – kavárna měla telefon 312.

Na dům s kavárnou městská rada umístila další novinku – v úrovni očí zavěšenou zasklenou skříňku, jež obsahovala orientační plán blízkého okolí. Ostatně na náměstíčku před domem, které nikdy nezískalo vlastní název, byla zřízena zastávka tehdejší městské dopravy, koňky, která posléze dostala příhodný název – Demínka.

Pro úplnost ještě zapišme pro historii, že o pohodlí hostů se v podniku starali páni číšníci J. Špindler, J. Pánek, F. Kysilka, F. Drtina, A. Trousil či J. Riegler, vrchním číšníkem byl zprvu Edvard Vošalík (než se postavil na vlastní nohy a otevřel si vlastní restauraci o pár metrů níže v Žitné ulici). Vyučil se tu také legendární vrchní

František Patera, později neodlučně spojený s kultovní Unionkou.

Spisovatel Adolf Branald, jehož rodina přes svůj Ústav pro zaopatřování služeb doporučovala vhodné zaměstnance do kavárny, napsal o Josefu Deminovi a jeho podniku: „Měl praxi, vkus i peníze. Zařídil kavárnu v nóbl vídeňském stylu, mramorové stolky, salonek pro taroky, salonek pro šachy, časopisy pro pány, módy pro dámy, prostě luxus. Personál mu dodal můj dědeček Ondřej. Jména jako Demin propůjčovala našemu Ústavu lesku a strýc Bohumil i teta Josefina je odevzdávali jako rodinnou trofej dál. O tom, že Demínka byla zlato-dol, svědčí diskrétní informace: kdo tam chtěl dělat vrchního, musel časopisy pro pány a módy pro dámy nakupovat ze svého. A prali se o ten flek.“ (Pražské promenády, 2000)

Národní listy, 11. listopadu 1886

Vlastenci a anarchisté

Jako správný vlastenec se majitel restaurace a kavárny (či velkokavárny, jak začala být označována) aktivně zapojil do českého vlasteneckého života. Pořádal ve svém podniku akce získávající prostředky pro všemožné spolky (Akademický dům, Ústřední matice česká, Literární spolek Slavia) i stavby (např. na staroměstský Husův pomník či za monarchie nakonec nerealizovanou vinohradskou sokolovnu), při významných událostech vyzdobil podnik draperiemi v národních barvách, během oslav třístého výročí narození Jana Amose Komenského dům „zářil od přízemí až do posledního patra“. V dobové inzerci kavárnu opatřil přívlastkem „středisko elitních kruhů a všech vlasteneckých kruhů“. Sám

Tramvajová zastávka ve Škrétově ulici pod Demínkou

Demin byl členem Ústředního spolku číšníků, v němž zastával i vyšší funkce, finančně podporoval Spolek českých žurnalistů, Městanskou besedu, pěvecký Hlahol nebo Matici školskou, která se starala zejména o chod českých škol v Sudetech. Jeho jméno figuruje také ve sbírkách na stavbu nedalekého kostela svaté Ludmily na náměstí Míru, ale třeba i v seznamech pro pomoc obětem katastrofálních povodní v roce 1890.

Za místními stoly sedávaly stále častěji známé tváře, jako Svatopluk Čech, Josef Štefan Kubín, Luděk Marold, Jaroslav Kvapil, buřič Josef Václav Frič nebo zakladatel českého psychologického dramatu Jaroslav Hilbert. Anarchistickou tradici tu zakládali Stanislav Kostka Neumann, Bohuslav Vrbenský a Fráňa Šrámek, který si sem šel zlepšit náladu poté, co byl v roce 1905 zatčen a odsouzen k šesti dnům vězení za to, že se dostal do konfliktu s policistou, jehož měl nazvat psem a otrokem. Ostatně právě v Demínce si za pomoci pár skleniček klidnil nervy z nešťastné lásky i hrdina jedné

Vinohradští sokolové v Demínce často pořádali své společenské akce

z jeho povídek: „Zašel jsem do kavárny; do staré Demínky, myslím. Koňak; výborná věc. Možná si tak poříditi na svou bolest... jiný zorný úhel. Existuje někde žena, která se vdává; podivuhodné. Čtvrtý kalíšek koňaku na vaše zdraví, paní Zdenko; abyste měla geniální děti. Samé Kubelíky, hehe, samé Kubelíky. A jedno monstrum zrodíte, které by mělo moje oči, a ty oči aby vám vyčítaly... Beru do ruky nějakou revui. Co si jako verše, bezpochyby čínské; nerozumím, nerozumím. Tam někde nahoře u Labe; chech, macharovština. Tam někde nahoře u Labe... Vdala se? Vdala. Měl jste ji někdy rád? Ticho; chcete, abych vám řekl něco o koňaku? Nuže, tento cognac je dobrý. A mé mínění o té ženě? Mám v mozku něco zabitého; zabítý nedovede definovat... He, sklepníku... platím...“ (Její svatba, 1903)

Touto ukázkou jsme ale maličko předběhli v čase. Už za pana Demina do kavárny chodil i T. G. Masaryk a jeho přátelé: jeden ze zakladatelů skautingu František Drtina, nakladatel Jan Laichter nebo ekonom Josef Kaizl. Na počátku devadesátých let tu všichni společně vymýšleli náplň a podobu své slavné časopisecké revue Naše doba.

Ovšem ne všemi zde byli právě velebeni. Jan Herben po letech vzpomínal, že v dobách, kdy bylo Masarykovo jméno pomlouváno a vláčeno kanály (za tzv. hilsneriády), věrní studenti v Demínce nesměli o svém profesoru mluvit v dobrém, pokud nechtěli, aby jim odpůrci vylili na hlavu obsah svých skleniček.

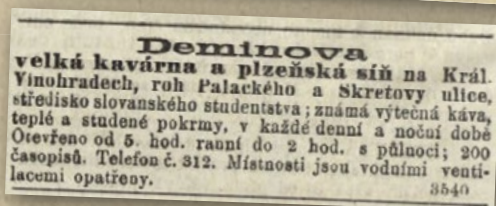
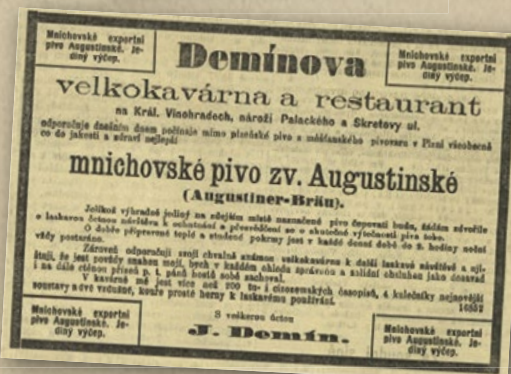
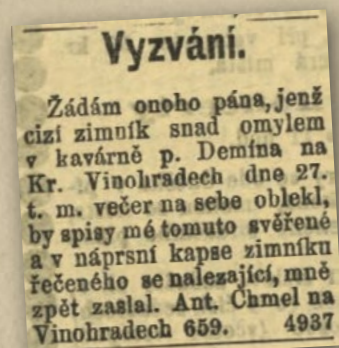
Sokolové, Francouzi a Sparta

Schůze, šibřinkové slavnosti či taneční věnečky sem směřoval pražský Sokol a v této souvislosti se nám dochoval překlad francouzského článku z časopisu Gymnaste o nádherném přijetí atletů z Francie, v němž Demínka sehrála svou roli. Snad tomu pomohl i fakt, že kavárna v bohaté inzerci mimo jiné vřele zvala cizince, neboť číšníci ctěné hosty obslouží jak ve francouzštině, tak angličtině.

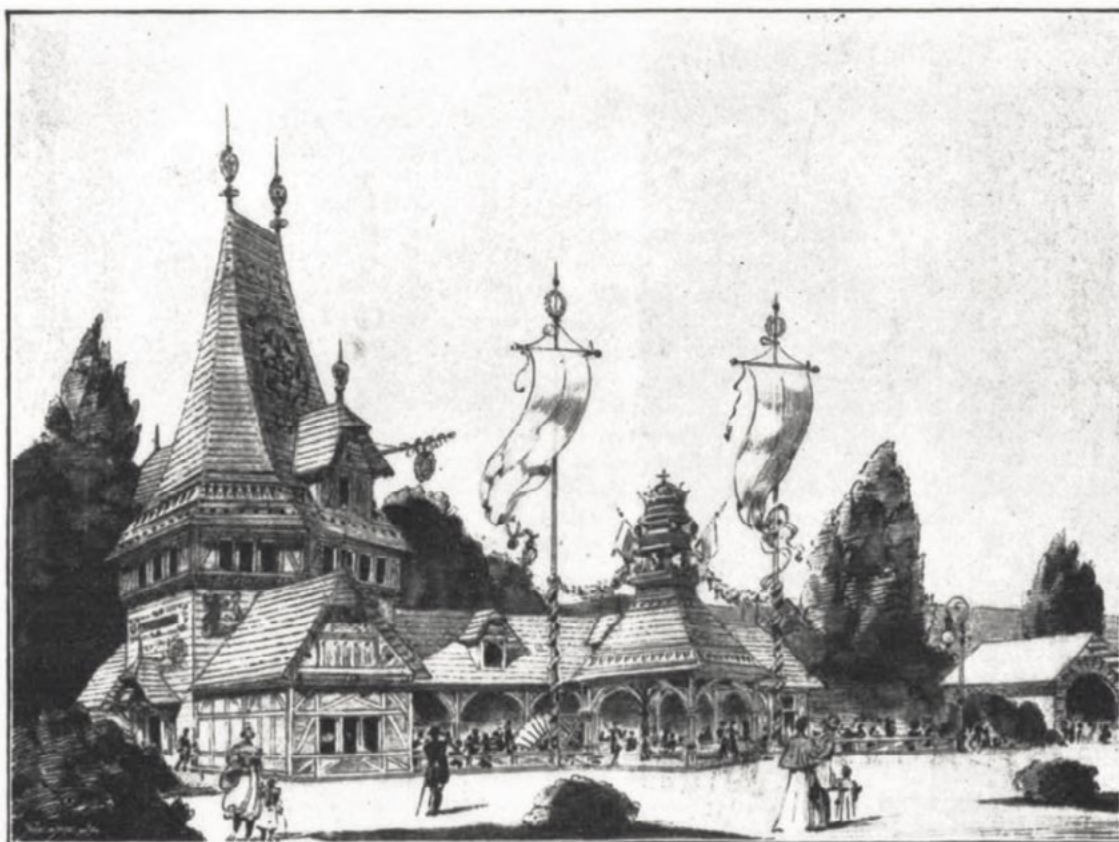
Pařížané z tamní Unie tělocvičné jednoty byli do Prahy pozvaní na velkolepý II. všesokolský slet v červnu 1891 (přátelské vztahy byly navázány o dva roky dříve ve Francii na světové výstavě). Předseda tohoto spolku A. Leroy napsal dlouhou reportáž, z níž vybíráme. „Nadšení, triumf, žádné to slovo nestačí ku stlumočení uvítání nevyrovnatelného a velkolepého, kterého se nám dostalo ve starobylém hlavním městě Království českého. K našemu příjezdu nám všichni Sokolové pražští a celé obyvatelstvo přišlo naproti. Když sestupujeme z vagonů, spatříme na peronu výbor Sokola a české Obce Sokolské se svým starostou panem dr. Podlípým v čele, který velice dojat nás nejvřelejšími slovy vítá a nás objímá a líbá,“ píše Leroy. Češi tehdy Francouzům skutečně vyrazili dech, všude je vítali s poctami jak samotného císaře, silnice lemovaly zástupy Pražanů, kteří atleti zasypávali s upřímnou radostí květinami. „Jest to nevídané! Jest to úchvatné! Jest to vznešené!“ Francouzové nadšeně procházeli památky, šli do divadla a samozřejmě předvedli svou sestavu na sletu, kde je z tribun sledovalo na dvacet tisíc diváků (mezi dalšími hosty sletu nechyběli atleti z Chorvatska, Polska nebo Spojených států amerických). Gymnasté byli překvapeni, jak silný je vztah Čechů k sokolům jako takovým, Leroy je nazývá doslova „národním vojskem“ a konstatuje, že takové vztahy se ve Francii dosud neobjevily.

Přesto – či právě proto – policie sledovala mezinárodní bratření s velkou opatrností a provázelo jej množství zákazů a omezení. Mimo jiné Francouzi nesměli jít se sokoly do společného průvodu. A tak čeští sportovci objednali v Demínce hostům z Paříže místa u obrovských oken, ze kterých měli dokonalý výhled na celé průvody sokolů, které pod okny dnešní Žitnou ulicí procházely. A sportovci zase dostali upozornění, za jakými okny hosty uvidí.

„Obsadili jsme okna jedné kavárny na prostranné křižovatce,“ dostává se Leroy do Demínky. „Po celou hodinu nevycházíme z nadšení a neustále voláme: Vivent les Tchèques! Vive la Bohême! Vivent les Sokols! Na zdar! Však to také bylo naší

Z bohaté reklamní inzerce
v tisku (1887–1889)

Idealizovaná podoba Deminovy restaurace U České koruny na Výstavišti (1895), na další straně její skutečná realizace

povinností, neboť každá jednotá, která jde kolem, sklání před námi svůj prapor a nadšeně nás zdraví. Jest to neslýchané a nevidané, jest to velkolepé, my všichni pláceme, i nejchladnější povaha by byla tomu neodolala.“

Tolik obrázek ze sokolského života a bezesporu slavný den, na který nezapomnělo ani osazenstvo Demínky. Kdo tam byl, vyprávěl o něm ještě vnoučatům.

Nicméně naše kavárna se nakonec zapísala spíše do historie dalších atletických klubů (často používajících označení Athletic club, zkráceně AC), které v této době vznikaly všude po zemi. Těmto klubům šlo často o nadšení ze sportu v plné šíři, a tak se dříve nebo později nešlo vyhnout ani kopané, ač bychom ji dnes pod označení atletika jistě nezařadili. Tento stále populárnější sport pronikající k nám z Anglie to neměl na naší půdě úplně snadné a ne jeden redaktor mu vyhlásil i otevřený boj.

„Snad v celém Království českém dohromady není tolik místa pro tuto surovou hru ponecháno, jako poskytuje naše obec a snad i soukromí majitelé naší mládeži,“ píše rozhořčeně redaktor Malostranských listů dne 4. května 1901. „Jest ku podivu, že nepovstal dosud nějaký slavný muž, který by podal návrh, aby obec vyslala někam odborníky, aby nějakou ještě pádnější hru přinesli pro zábavu nám opičákům. Dříve si naše mládež pohrála v postranní ulici se špačkem nebo krejcarovým míčem bez křiku a bez nadávek, dnes ale musí až na Letnou, kde místo učení literárnímu věnuje se této, ušlechtilé hře.“

Jenomže k pramalé radosti novináře tato hra nabírala na popularitě stále více. A klubů přibývalo. Nejprve se roku 1893 z pražské větve Athletic Clubu odštěpil samostatný AC Královské Vinohrady. U jeho zrodu stáli sportovci Max Švagrovský, František Hron, Oskar Lanžovský, bratři Josef,